

Johannes 13 – Samenvatting (Betacursus 13 - © 2005-2008 Deltacursus)

Chronologische volgorde. Lucas wekt niet de indruk dat hij alles in chronologische volgorde schrijft, maar Johannes wel (vgl. 13:2,21,30,31). De volgende gebeurtenissen vonden tijdens deze paasviering plaats:

1. De voetwassing (13:1-17; vgl. Matteüs 26:20; Marcus 14:17-18a; Lucas 22:14-16).
2. De vraag wie van de discipelen de belangrijkste was (Lucas 22:24-27).
3. De voorspelling over een verrader en de heftige reactie daarop (13:18-30; Matteüs 26:21-25; Marcus 14:18b-21; Lucas 22:21-23).
4. Het nieuwe gebod (13:31-35).
5. De voorspelling van de verloochening (13:36-38; Matteüs 26:34-35; Marcus 14:29-31; Lucas 22:33-34).
6. De instelling van het Avondmaal (Matteüs 26:26-30; Marcus 14:22-26; Lucas 22:17-20). Johannes laat deze weg omdat het al in de drie synoptische evangeliën (Matteüs, Marcus, Lucas) staat.
7. Afscheidsrede en hogepriesterlijke gebed (Johannes 14-17).

De kruisiging en het paasfeest (13:1-2). Jezus werd verhoord en gekruisigd op ‘de dag van de voorbereiding voor de sabbat’ (van donderdag zonsondergang tot vrijdag zonsondergang, 14 Nisan; vgl. Marcus 15:42; Johannes 19:14,31,42). Het paasfeest viel dat jaar (30 n.C.) samen met de sabbat (van vrijdag zonsondergang tot zaterdag zonsondergang, 15 Nisan; vgl. Leviticus 23:5-6). Om de sabbat niet te verontreinigen, vierden vooral de Farizeeën (en de meeste Joden) het paasfeest (de paasmaaltijd) een dag eerder, dus op donderdagavond (14 Nisan). Maar de Sadduceeën waren niet zo religieus en vierden de paasmaaltijd op de sabbat (vrijdagavond, 15 Nisan, vgl. 18:28). Samen met de meeste Joden vierden Jezus en zijn discipelen de paasmaaltijd “kort vóór het paasfeest” en vóór de paasmaaltijd van de Sadduceeën (13:1).

Jezus had zijn mensen lief tot het einde (13:1-3). ‘Zijn eigen’ mensen zijn alle mensen die God de Vader aan hem gaf (17:6,9,11,20). Zijn liefde tot het uiterste (15:13) zou blijken uit zijn voetwassing (hfst 13), zijn onderricht (hfst 14-16), zijn hogepriesterlijke gebed (hfst 17) en zijn kruisiging (hfst 18-19)! De duivel had het plan van verraad al in het hart van Judas geplaatst (13:2), maar Jezus blijft alwetend en almachtig (13:3).

De voetwassing (13:4-11). Jezus wast de voeten van zijn discipelen (13:4-5). Jezus deed zijn bovenkleed, onderkleed en gordel af en kledde zich als een oosterse slaaf (vgl. Filippenzen 2:7) met alleen een linnen doek om. Het ene einde van de linnen doek werd om zijn middel gebonden, zodat hij de voeten af kon drogen met het andere einde daarvan. De discipelen lagen op banken die in een U-vorm rond een lage tafel stonden. Zij lagen op hun zij en hun voeten staken over het einde van de banken. Jezus zette de waskom bij de voeten en begon deze te wassen en af te drogen.

De betekenis van voeten wassen in vers 8 (13:6-8). Vergelijk vers 8 met vers 10. Pas nadat de discipelen de dood, opstanding en hemelvaart van Jezus en vooral nadat zij de uitstorting van de heilige Geest meegemaakt hadden, zouden de discipelen ‘begrijpen’ wat Jezus hier deed en zei. Dan zou het volledige werk van Jezus tijdens zijn vernedering op aarde begrepen worden (vgl. 16:13). De voetwassing is *een symbool van het hele verlossingswerk* van Jezus in zijn vernederde staat als Zoon van de Mens (*de rechtvaardiging*). Als Jezus de zonden niet afgewassen heeft door zijn dood, dan kan iemand niet gered (vergeven, gerechtvaardigd) worden. Zijn bloed (kruisdood) reinigt van alle zonden (1 Johannes 1:7). Door geloof in de kruisdood van Jezus in de plaats van de gelovige (1 Petrus 3:18a) wordt de gelovige in de staat van honderd procent rechtvaardiging (vergeving) geplaatst (2 Korintiërs 5:21). Daardoor is hij helemaal rein geworden (vgl. 15:3). Als Jezus Petrus niet mag reinigen door zijn hele verlossingswerk, waarvan de voetwassing een onderdeel is, dan krijgt Petrus geen deel aan het resultaat van zijn verlossingswerk!

De betekenis van baden en voeten wassen in vers 10 (13:9-11). Petrus is een man van uitersten (vgl. Matteüs 14:28-30; 16:16,22; 26:33, 69-75; Galaten 2:11-12). Nu wilde hij dat Jezus hem van top tot teen waste! Voordat de Joden naar een feestmaal gingen, namen zij een bad waarbij zij hun hele lichaam wassen. Maar na de reis over stoffige straten naar de feestzaal moesten de voeten weer door de minste slaaf gewassen worden voordat ze de feestzaal binnengingen. Jezus geeft aan deze culturele gewoonte onder oosterlingen een geestelijke betekenis. Na een geestelijk bad, waarbij de gelovige eens en voor altijd van zonden gereinigd wordt (*wedergeboorte*) en waarbij alle zonden vergeven worden (*rechtvaardiging*)(Titus 3:5-7), is alleen nog een geestelijke voetwassing nodig (*voortgaande dagelijkse heiliging*)(1 Johannes 1:9). Na het begin van de verlossing (*de rechtvaardiging*) houdt de christen zich voortdurend bezig met steeds meer op Jezus te gaan lijken (*de heiliging*) (2 Korintiërs 3:15-18). Terwijl rechtvaardiging een eenmalige gebeurtenis is, is heiliging een levenslang proces.

Het voorbeeld van Jezus (13:12-17). Verhoging komt alleen door vernedering. De voetwassing was een essentieel onderdeel van de vernedering van Jezus (vgl. Jesaja 52:13-53:12; Filippenzen 2:5-8). De voetwassing is ook een belangrijke les voor allen die Jezus volgen. Echt leiderschap betekent dienen en niet heersen (Matteüs 20:25-28; Lucas 22:24; 1 Petrus 5:1-4)! Wanneer de meester (Jezus) als een slaaf dient dan is het nooit beneden de waardigheid van de slaaf (de discipelen) om als slaaf te dienen! Dienen als een slaaf is geen oneerbare zaak, maar juist een zaak die Jezus zegent! Een ‘zegen’ (NBV ‘gelukkig zijn’) is niet alleen maar het uitspreken van een ‘wens’ maar van een feit dat zo’n persoon het voorwerp van Gods gunst is. Jezus zegent ongeacht of anderen dat geloven of niet (Matteüs 5:11; vgl. Lucas 6:28)!

De voorspelling over een verrader (13:18-30). De aankondiging van een verrader (13:18-19). Niet allen zijn gezegend. Judas was wel uitgekozen (vgl. Lucas 6:13; Romeinen 9:17), maar voor een ander doel: om wat in Psalm 41:10 staat in vervulling te doen gaan. Judas blijft ten volle verantwoordelijk voor zijn verraad, maar zijn verraad is geen verassing voor God of Jezus! Zijn verraad vervulde juist Gods profetie en Gods plan! Vertaling van vers 19: “Wanneer dit gebeurt, zullen jullie *doorgaan te geloven* (onvoltooid tegenwoordige tijd) dat ik het ben. De vervulling van de profetieën moeten voor de discipelen een bewijs zijn dat Jezus inderdaad degene is op wie deze profetieën slaan.

De apostelen als ambassadeurs (13:20). Nadat Jezus zijn verlossingswerk voltooid heeft, zal hij zijn discipelen ‘uitzenden’ (de betekenis van het woord ‘apostel’) om getuigen te zijn van Jezus en zijn verlossingswerk (Handelingen 1:8). Ieder mens die *de apostelen* ontvangt, ontvangt Jezus en zijn Zender (vgl. 10:30)! Het is onmogelijk de God van de bijbel te ontvangen en tegelijkertijd Jezus Christus te verwerpen! De twee zijn onafscheidelijk! Elke godsdienst en elk mens die Jezus Christus verwerpt, verwerpt daarmee ook de God die zich in de bijbel als de enige ware God openbaart (5:23; 15:23; Lucas 10:16; 1 Johannes 2:23). Wanneer een ‘god’ van een andere godsdienst niet ‘de God en Vader van Jezus Christus’ is (Efeziërs 1:3), dan is hij ook niet de God die zich in de bijbel openbaart, maar een andere ‘god’ (1 Korintiërs 8:4-6; vgl. 10:20).

De reacties van de discipelen (13:21-25). Jezus gaf eerst geen duidelijke aanwijzing wie zijn verrader zou zijn, want hij wilde zijn discipelen een kans geven zichzelf te onderzoeken (vgl. Psalm 139:23-24; 2 Korintiërs 13:5). Johannes is ‘de discipel van wie Jezus *voortdurend* veel hield’ (vgl. 19:26; 20:1-10; 21:7,20-24). Jezus hield van al zijn discipelen (13:1; 14:21; 15:9; 17:9,12), maar waarschijnlijk werd deze titel door de andere discipelen aan Johannes toegekend, omdat zij de vertrouwelijke relatie tussen Jezus en Johannes zagen. Is het misschien mogelijk dat Johannes op grond van Gods verdeling van talenten en genadegaven aan Johannes het vermogen gaf om Jezus beter te begrijpen dan de andere discipelen? Johannes zoekt geen eer voor zichzelf, anders had hij zijn naam als auteur van dit evangelie genoemd. Hij zoekt juist de eer van Jezus die hem liefheeft. Johannes roemt in de liefde van Jezus voor hem (vgl. Jeremia 31:3; Romeinen 8:31-39)! Zo’n roem is nooit zondig. Johannes lag aan ‘in de boezem van Jezus’ (naast Jezus) aan tafel. Allen lagen schuin op banken op hun linkerzij of linker elleboog en gebruikte hun rechterhand om van de tafel te eten. Johannes lag met zijn rug naar Jezus toe en met zijn hoofd dicht bij het hart van Jezus.

De aanwijzing van de verrader (13:26-30). Nu gaf Jezus een duidelijke aanwijzing aan Johannes wie hem zou verraden. Eerst had satan een gedachte in het hart van Judas geplant (13:2). Nu plantte de satan zichzelf in het hart van Judas (13:27; vgl. Efeziërs 4:27). Judas werd bezeten door satan. Judas had steeds zijn hart tegen Jezus verhard. Nu werd hij volkomen verhard (vgl. Romeinen 1:18-32). Jezus koos ‘het uur’ waarop hij zijn leven zou afleggen (vgl. 7:6; 10:17-18) en hij gaf aan Judas te kennen dat hij (Judas) *nu* moest optreden. En Judas trad met haast op want hij beseftte dat zijn verraad ontdekt was en dat zijn boze plan zou kunnen falen. De meeste discipelen hadden het gesprek tussen Jezus en Johannes niet gehoord en begrepen niet waarom Jezus deze opdracht aan Judas gaf.

Het nieuwe gebod (13:31-35). De verheerlijking van Jezus (13:31-32). Het hele leven van Jezus wordt voorgesteld als een verheerlijking van God de Vader door Jezus (8:54; 12:28; 13:31; 17:1,4) en tegelijkertijd als een verheerlijking van Jezus door God de Vader (13:31f; 14:13; 17:1). Het woord ‘verheerlijken’ betekent het openbaren van de goddelijke eigenschappen, vooral zijn *zelfopofferende liefde voor zijn mensen*. Nu (aan het kruis) gaat Jezus de rechtvaardige toorn van God tegen de zonden van zijn mensen over zich laten komen en daarmee voor hen bescherming tegen het eeuwige verderf verwerven.

De fysieke tegenwoordigheid van Jezus missen (13:33). Bij zijn dood (Lucas 24:21) en bij zijn hemelvaart (Handelingen 1:11) zal Jezus niet meer fysiek bij zijn mensen op aarde aanwezig zijn. In die zin zullen zij hem ‘zoeken’. Zij kunnen Jezus (naar zijn menselijke natuur) niet uit de hemel terughalen en ook niet naar Jezus in de hemel opstijgen. Pas later zullen zij Jezus volgen naar de hemel (vgl. 13:36).

Het nieuwe gebod (voorschrift) van Jezus (13:34). Het gebod is *niet onbekend* (Leviticus 19:18), maar *nieuw* omdat het uitstijgt boven het gebod in het Oude Testament in kwaliteit (zelfopofferend), als standaard (zoals Jezus ons liefheeft) en in duurzaamheid (voortdurend, nl. onvoltooid tegenwoordige tijd).

De kracht van liefde (13:35). Mensen willen niet alleen de waarheid *horen*, maar ook *zien* dat het inderdaad werkt! Zichtbare, onbaatzuchtige liefde is erg aantrekkelijk!

De voorspelling over de verloochening (13:36-38). Een plaats waar Petrus nog niet kan komen (13:36). Op grond van Gods eeuwige plan voor Petrus is het moment van sterven voor Petrus nog niet aangebroken. Maar wanneer dat moment aanbreekt zal ook Petrus komen waar Jezus heengaat (vgl. Filippiëzen 1:21-24; 2 Korintiërs 5:1-9; Openbaring 20:4-6). Petrus zal ook gekruisigd worden (21:18-19), maar zijn kruisiging had geen verzoenende betekenis.

Petrus is toegewijd aan Jezus (13:37) maar zonder geduld en zonder zich zelf te kennen.

Petrus zal Jezus verloochenen (13:38; vgl. Matteüs 26:35). Het woord ‘verloochenen’ betekent ‘ontkennen’. Jezus is de Grote Profeet. Hij kent het hart van Petrus en hij kent de toekomstige gebeurtenissen.